

FOLKMUZIEK SPELEN EN HET BESPELEN VAN DE DIATONISCH ACCORDEON

Frin Platteeuw - Pascale Rubens in actie

"Voor mij is het spelen van folkmuziek een bron van energie, levenskracht en passie. Het geluksgevoel wordt nog versterkt door het sociale aspect: de vriendschap die je krijgt bij het delen van iets wat vele mensen verbindt. Dankzij de folkmuziek kan je iets ervaren van een collectief onderbewustzijn, en voelen dat er meer is dan de wereld die wij zien."

Folkmuziek

Folkmuziek is een muziekstijl en is als het ware **een verdere evolutie van de traditionele muziek**. Oorspronkelijk werd de traditionele muziek gespeeld op bourdoninstrumenten. De doedelzak en de draailier zijn hier voorbeelden van; naast het spelen van de melodie hoor je ook steeds één andere toon die als een soort van tapijt onder de melodie weerklinkt. Vanaf 1850 kwam de accordeon erbij die zorgde voor een hele kering. Met dit instrument kan je in meerdere toonaarden spelen en doordat je met de linkerhand de begeleiding speelt, is het instrument als het ware een 'orkestje' op zich.

Soms wordt folkmuziek verward met volksmuziek, maar ik spreek liever over folkmuziek, omdat het een ruimere en bredere stroming dekt. Zo schuilt in het woord folk meer de evolutie van de verschillende stijlen en het instrumentarium dan bij volksmuziek.

Het instrumentarium bestond vroeger voornamelijk uit viool, doedelzak, gitaar, draailier en diatonische accordeon. Na de eerste en zeker de tweede revival kwamen er nieuwe instrumenten bij zoals de saxofoon, trompet, percussie... Muziek evolueert altijd en zo ook binnen de folkmuziek. Binnen deze wereld heb je zo veel verschillende stijlen: folk-rock, pagan folk... Heel populair op dit moment bijvoorbeeld is een nieuwe stijl: neo-trad. Het is een vermening van de folkmuziek met elektronische muziek zoals techno en drum-'n-bass. Kenmerkend voor folkmuziek is dat de muziek vertrekt vanuit **een basis melodielijn**. Vaak een niet te complexe melodie, waarbij de muzikant de vrijheid heeft om variaties aan de melodie, versieringen enz... toe te voegen. Er wordt vaak zonder partituren gespeeld en als er toch partituren zijn, staat er vaak enkel de melodielijn op. De folkmuzikant heeft de vrijheid om er vanalles mee te doen.

Zoals hierboven vermeldt, **evolueert Folkmuziek mee met zijn tijd**. Doorheen de jaren spreken we van twee periodes van een heropleving van de muziekstijl. Het kwam op in de jaren vijftig, kende een eerste revival in de jaren zeventig die onder meer begon in Ierland. In Vlaanderen was onder andere de groep Rum op dat moment actief. De populariteit nam na een aantal jaar af, maar folkmuziek kende opnieuw een revival rond '95 met groepen zoals Laïs en Fluxus. Na de jaren negentig bleef folkmuziek verder evolueren en kreeg het een enorme boost dankzij de toenemende populariteit van het folkdansen. De concerten zijn gebleven, maar de aandacht is verschoven naar de **folkbals**. Tegenwoordig kan je ieder weekend gaan dansen op een folkbal en spelen muziekgroepen uit Vlaanderen over heel Europa op folkbals.

De huidige populariteit van folkmuziek heeft enerzijds te maken met een essentieel kenmerk: **bij sommige mensen raakt de folkmuziek**

een snaar, iets in het onderbewuste, op indringende wijze en soms erg emotioneel. Maar een tweede kenmerk is ook zeer belangrijk: **folkmuziek werkt erg verbindend en brengt mensen van allerlei soorten en plaatsen samen op een intense manier**. Zo kan je folkmuziek alleen of met twee spelen, maar het kan ook met meer dan dertig en bovendien met een heel arsenaal aan verschillende instrumenten. Die samenhang is onder meer voelbaar bij optredens, die vaak uitlopen in jamsessies en nachtelijke feestmomenten. Bij een jamsessie komt een groep muzikanten spontaan samen in een café, een zaaltje, bij iemand thuis of na een optreden en halen zij de instrumenten boven. Tijdens zo'n sessie neemt een muzikant het voortouw en start die met het spelen van een nummer. De anderen proberen aan te sluiten en zo wordt een speciaal moment gecreëerd. De duur van deze sessies kan variëren van een uur tot zelfs vroeg in de ochtend. Die verbondenheid komt ook sterk tot uiting in het samen dansen op folkmuziek. Dat mogen we zelfs een Europese rage van de 21e eeuw noemen. Duizenden folkliedhebbers willen ver reizen om hun lievelingsmuziek te beluisteren en erop te dansen samen met gelijkgezinden.

Folkmuziek in Limburg

Ook in Limburg merken we sporen van folkmuziek en komen folkdansliedhebbers van heinde en verre dansen op bal@herk in de Markthallen van Herk-de-Stad of het festival Dafodil in Diest. Ze rijden ook zonder verpinken honderd kilometer om een samenspelsessie bij te wonen in Zelem.

Diatonisch accordeon en folkmuziek

Zelf speel ik diatonische accordeon. Die past perfect binnen de folkmuziek, omdat het **twee kanten** heeft. Zo dient de baskant voor het begeleiden en dient de rechterkant voor de melodie. Ik switch vaak van rol en begeleid in het ene nummer wel en in het andere nummer dan weer niet. Folkmuzikanten hebben namelijk vaak geen dirigent, maar bij grote samenspielen of een concert zal er wel iemand dirigeren.

Niet alleen binnen de folkmuziek wordt de diatonische accordeon bespeeld, maar ook in andere stijlen zoals jazz of zelfs klassieke muziek, mits een aanpassing van het klavier. Typisch voor dit oude instrument, dat al sinds 1830 bestaat, is dat je een andere noot krijgt wanneer je duwt of trekt. Dat maakt het spelen van diatonische accordeon moeilijker dan andere accordeons, want zij behouden wel dezelfde noot bij het trekken en duwen. Het instrument is ook beperkter qua toonaard.

Passie doorgeven

Folkmuziek is ook doorgedrongen in de **muziekacademies** in Vlaanderen. Er zijn tientallen muziekacademies met een Folk- en Wereldmuziek-afdeling. Zo ook in de muziekacademie van Genk: je kan er doedelzak, diatonisch accordeon, draailier, folkviool en saz volgen. Folkmuziek heeft dus een officiële plek veroverd in dit land; enkele tientallen folkmuzikanten hebben er hun beroep van kunnen maken, en vele honderden muzikanten spelen in tientallen groepen op allerhande podia, in theaters, festivals, folkbals, cafés en huiskamers. De interesse voor folkmuziek varieert, maar alles bij elkaar genomen is het een stabiel genre. En ook de leeftijden variëren, van oud tot jong.

Tot een eeuw geleden leerden muzikanten muziekjes van speelmannen in de buurt, maar nu zijn er cd's, tunebooks, en vooral internet. Wij werken mee aan het doorgeven van de folkmuziek via stages, muzieklessen, samenspelsessies en we zijn stevig aanwezig op Youtube en Spotify.

Een jarenlange passie voor diatonische accordeon en Folkmuziek

Al vroeg kwam ik met klassieke muziek in aanraking in de academie van Eisden, waar ik viool leerde spelen. Dat er nog andere soorten muziek bestaan, ontdekte ik in een les kunstgeschiedenis op school: de leraar liet een stukje oude muziek horen, met daarin een doedelzak. Dat was mijn eerste aha-ervaring. Enkele jaren later bracht mijn oudere zus een folder mee over de muziekstages in Neufchâteau. Er was onder andere een stage 'bandoneon'. Daar moest ik naar toe en daar kwam de echte ontdekking: op een trap speelde er iemand op een diatonisch accordeon. Onmiddellijk was ik geprikkeld en wist ik: dat **wonderbaarlijk instrument** wil ik ook. Op kot in Leuven ontdekte ik de mogelijkheden van mijn accordeon. Ik begon, met mijn kotgenoot, die cellist was, samen te spelen. En toen geraakte ik op het Driekoningenbal van de Volksmuziekgilde in Gooik, mijn entree in het levendige, maar wat verborgen wereldje van de volksmuziek. Vrij snel kreeg ik als autodidact de kans om te gaan spelen op een Europees festival voor radio-programmatoren in Gdansk. En vervolgens werd ik accordeoniste van het Sextet Griff. Op een dag in 2003 werd ik uitgenodigd om dansstages te begeleiden op het festival Andanças in Portugal, samen met een andere jonge muzikant: Toon Van Mierlo, die klarinet, sopraansax, doedelzak en diatonisch accordeon speelde. En deze merkwaardige opeenvolging van toevallige gebeurtenissen heeft geleid tot het duo Naragonia.

Naragonia

In Limburg vorm ik samen met Toon het folkduo Naragonia. **Naragonia is thuis op folkpodia overal in Europa**, maar in Limburg zijn we nagenoeg onbekend. Na vele optredens in Frankrijk, Italië, Portugal gaan we nu geregeld vanuit Zelem ook op weg naar Nederland, Duitsland, Engeland, Polen... We spelen bijna uitsluitend eigen composities. Onze muziek wordt niet beïnvloed door de traditionele muziek van hier, maar we zijn wel geïnspireerd door traditionele muziek van onder meer Frankrijk, Engeland en Italië. Hierdoor is onze muziek eclectisch. We spelen niet alleen op festivals in de zomer, maar ook doorheen het jaar op de vele folkbals. Daar zijn het vaak de muzikanten zelf die ook meedansen of dansers die ook meespelen, al gebeurt dat niet bij iedereen. Ook zijn er optredens waar er enkel geluisterd wordt naar folkmuziek of kiezen anderen ervoor om eerst een luisterconcert te geven en erna te dansen.

**Gebaseerd op een originele tekst van Luk Indesteege met aanvullingen uit een telefoongesprek met Pascale Rubens door Britt Delannoy.*

**Deze inzending kadert binnen het project Beleving. 100 levende gebruiken en tradities in Limburg. Een initiatief van het Limburgs Volkskundig Genootschap, in samenwerking met ECRU Erfgoed en Erfgoed Haspengouw, Werkplaats immaterieel erfgoed, Openluchtmuseum Bokrijk, Heemkring Vaart, Haspengouw. TV vzw, Academie voor Streekgebonden Gastronomie en AVANSA-Limburg.*

INZENDER

Pascale Rubens

THEMA

Muziek en podiumkunsten

TREFWOORD

#muziek #dans #performancekunst